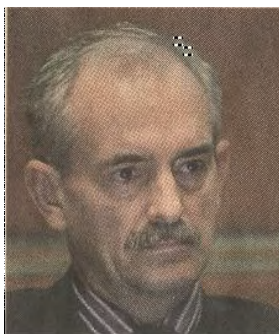

Kolumna

Kako izboljšati upravljanje podjetij

DR. BORUT BRATINA

Z ustanovitvijo Agencije za upravljanje kapitalskih naložb Republike Slovenije (v nadaljevanju AUKN) se v Sloveniji začneja novo obdobje korporacijskega upravljanja (angleško Corporate Governance) v podjetjih s kapitalskim deležem države. Razmerja so v delniških

družbah bolj ali manj kogentno (prisilno) urejena s korporacijsko zakonodajo (ZGD, ZFPPIPP, ZTFI, ZPre, ZSDU ...) in natančneje opredeljena še s splošnimi akti posameznih družb (statuti, družbene pogodbe, poslovniki, pravilniki ...). Vse večji pomen na tem področju pa pridobivajo tudi avtonomni pravni viri (na primer Kodeks upravljanja javnih delniških družb in najnovejši Kodeks upravljanja družb s kapitalskimi naložbami države), za katere velja, da njihova uporaba ni obvezna, ampak gre za priporočila dobre prakse. V javnosti se zato poraja dvom o učinkovitosti teh avtonomnih virov, saj je žal v Sloveniji prisotna (slaba) praksa, da se celo zakoni in drugi predpisi ne spoštujejo dosledno. Takšne dvome lahko odpravi prav AUKN, če bo za zgled drugim (zasebnim in institucionalnim lastnikom) dosledno spoštovala svoje avtonomne akte, ki jih je nedavno sprejel svet AUKN. Tako lahko država (AUKN je poseben državni organ) več stori za dvig dobre prakse korporacijskega upravljanja v Sloveniji, kot z nenehnim sprejemanjem in spreminjanjem novih in novih zakonov in predpisov.

Država ima svoje kapitalске naložbe v približno 100 gospodarskih družbah in tako pomembno posega v delovanje slovenskega gospodarstva. Svoje kapitalске deleže mora upravljati racionalno, gospodarno, strokovno in transparentno. Za doseg tega se mora v državi vzpostaviti učinkovit sistem korporativnega upravljanja družb v državni lasti in pri tem razmejiti funkcijo države kot lastnice od funkcije države kot regulatorja trga. To so načela in zahteve OECD, ki jih je Slovenija formalno izpolnila, ko je ustanovila AUKN kot poseben državni organ. Zdaj pa je to treba uresničiti v praksi.

Vsebinska korporativnega upravljanja se razlikuje glede na področje poslovanja posamezne gospodarske družbe in vloga organov AUKN je odvisna od velikosti deleža države ter oblike gospodarske družbe. ZUKN definira strateške naložbe države, kot tiste naložbe, s katerimi Slovenija poleg gospodarskih ciljev skuša doseči tudi infrastrukturne in druge cilje, povezane z izvajanjem posameznih javnih služb ter razvojne in druge cilje. Povedano preprosteje: naloga politike in predstavnikov države je postaviti jasno strategijo »državnih podjetij«, vloga in naloga organov AUKN pa je izvrševati korporacijske pravice v teh družbah v skladu s to strategijo in imenovati ustrezne člane organov vodenja ali nadzora v teh družbah, ki bodo to strategijo uresnili v praksi.

Dosedanja praksa pa kaže, da je bilo politiki lažje menjavati člane organov družb in vanje imenovati »svoje ljudi«, kot pa določiti jasno strategijo upravljanja kapitalskih naložb države. To prakso je treba spremeniti.

Specifično vlogo ima akreditacijska komisija (v nadaljevanju AK), ki je posvetovalno telo AUKN in kot takšna oblikuje strokovna mnenja o primernosti kandidatov za člane organov gospodarskih družb, v katerih ima R Slovenija kapitalsko naložbo. V ta namen AK predlaga merila in postopek ugotavljanja primernosti kandidatov, ki jih dokončno sprejme svet AUKN.

Kadrovska funkcija AUKN je izjemno pomembna za vzpostavitev dobre prakse upravljanja kapitalskih naložb države. V preteklosti je kadrovska funkcijo v državnih podjetjih izvajala vlada, ki je imela od leta 2008 svoje posvetovalno telo, kadrovsko-akreditacijski svet (KAS). Smiselno enako vlogo v AUKN ima danes AK. Na podlagi sprejetega Kodeksa upravljanja družb s kapitalskimi naložbami države in sprejetimi Merili in postopki za ugotavljanje primernosti kandidatov za člane organov nadzora gospodarskih družb, v katerih ima republika Slovenija kapitalsko naložbo, je naloga AK opraviti akreditacijo (ocenitev) in nominacijo (ožji izbor) kandidatov za posamezno gospodarsko družbo, v kateri ima Republika Slovenija kapitalsko naložbo. Na podlagi tega nato uprava AUKN pripravi dokončni predlog kandidatov za nadzorni svet (ali upravni odbor) v posamezni družbi. K temu predlogu pred glasovanjem na skupščini poda soglasje še svet AUKN.

AUKN si bo prizadevala (tudi v javnim pozivom) povabiti h kandidiranju za člane organov družb s kapitalsko naložbo države čim širši krog ustreznih strokovnjakov za posamezna področja. V primeru pomembnejših nadzornih svetov (strateška naložba države), bo opravljen tudi strukturirani intervju, ki naj omogoči res najprimernejšo izbiro kandidatov. Strokovno odgovornost za izbiro najprimernejših kandidatov prevzema AK, dokončno pristojnost imenovanja z glasovanjem na skupščini pa ima uprava AUKN. Če se uprava AUKN ne bo strinjala s strokovno oceno AK in bo želela imenovati druge kandidate, ki jih ne bo nominiral AK, bo dokončno odločil svet AUKN, ki po ZUKN (21. člen) daje soglasja k odločitvam v zvezi z uveljavljanjem glasovalnih pravic na skupščinah. Glede na to, da je AK strokovno posvetovalno telo AUKN, ki bo delovalo po vnaprej jasno določenih merilih in postopkih, je pričakovati, da bo uprava AUKN dokončno imenovala le tiste kandidate, ki jih bo nominirala AK. AK pa si bo prizadevala napraviti čim širši nabor ustreznih kandidatov za posamezna področja delovanja nadzornih svetov. Le z ustrezno kadrovsko politiko in izborom najprimernejših kandidatov za organe vodenja in nadzora v družbah z naložbo države bo mogoče izboljšati slovensko prakso korporativnega upravljanja.

DR. BORUT BRATINA, IZREDNI PROFESOR
ZA GOSPODARSKO PRAVO NA EKONOMSKO-POSLOVNI
FAKULTETI UNIVERZE V MARIBORU, PREDSEDNIK
AKREDITACIJSKE KOMISIJE AUKN